

Abonamentul

Pentru monarhie:
Pre an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Insertiuni

Un şir garmond:
odată 7 cr., a doua órá 6 cr., a treia órá 5 cr.,
şi de fie care publica-
ţiune timbru de 30 cr.

Totú ce privesce fóea
să se adreseze la «Re-
dactiunea şi Admini-
stratiunea Unirii»
în
Blaşiu.

Anul III.

Blaşiu 9 Decembre 1893.

Numérulú 49.

Timpulú lucrului.

În şedinţa din 2 Decembre a dietei ungare a prezentatú ministrulú de justiţie proiectulú de lege privitoriu la regularea dreptului matrimonialú, ér celú de culte unú altú proiectú, prin care se modifică unele dispoziţii ale articolului de lege LIII din 1868 privitoriu la religiunea pruncilorú născuţi din căsătoriile mestecate.

Prin asta guvernulú şi-a împlinitú promisiunea, ce o făcuse dietei încă la prima sa înfăişare.

Tóte proiectele bisericéscí-politice se află de acum înaintea parlamentului.

Aceste proiecte suntú: *matriculele de statú, receptiunea religiunii jidovesci, libertatea religionarú, căsătoria civilá şi modificarea legii din 1868 privitoriu la religiunea pruncilorú născuţi din căsătoriile mestecate.*

Guvernulú nu i-se póte imputa, că n'ar fi statú de lucru, că n'ar fi folositú timpulú de lucru de unú anú, câtú a trecutú dela venirea lui la cármă.

Acum a sositú „timpulú lucrului“ şi pentru cetăţenii ţerei. Acum e rîndulú lorú, să lucre şi să arete voinţa sa. E rîndulú lorú, să dovedéscă, óre simtú ei trebuinţa de „reforme“ acelea, cu carú voescú să-i fericéscă domni dela stăpânire.

Ţinuta, ce trebuie s'ó fie adevéraţii cetăţeni, adevéraţii susţinători ai statulú în pace şi în răsboiú, nu póte fi îndoióasă.

Calea, ce trebuie s'ó batá nu numai Românii din amîndoué bisericile, ci şi creştinii catolici ai Magiarilorú şi asemenea naţionalităţile nemiagare, este luminóasă.

Nici Românii, nici catolicii de ori ce naţionalitate şi nici ortodoxii nemiagari nu potú să stea de vorbă asupra receptiunii Jidovilorú şi asupra căsătoriei civile.

Nu, pentru că amîndoué proiectele nesocotescú doué sacramente, *botezulú şi căsătoria*, cari după convingerile lorú religiose numai bisericéi au fostú încredinţate spre păstrare şi administrare, ér nu Cesarului. Şi Apostolulú dice, că se cade a da ascultare mai virtosú lui Dumnezeu decâtú puterii lumesci.

Întru adevéru dându-se voe creştinilorú, să trecă la religiunea jidovéscă, se nesocotesc, taina botezulú, care după credinţa creştinilorú catolici şi necatolici imprimă unú semnú neştersú.

Er prin proiectulú privitoriu la căsătoria civilá se declară de căsătorie adevératá numai aceea, care se închie în faţa ministrilorú Cesarului, ér aceea, care se închie înaintea ministrilorú lui Dumnezeu, se dechérá de nulá. Mai multú. Prin proiectulú guvernului căsătoria se dechérá de disolubilá, deşi scrisú este, că: *„Ceea ce a împreunatú Dumnezeu, omulú să nu despartá.“*

Adevératú e, că fiitórele căsătorii nu vorú mai fi împreunate de Dumnezeu, ci de ómenii. Şi ce ómenii au împreunatú, totú ómenii potú să şi despartá.

Nu mai atunci să nu aştepte guvernulú ţerei, ca creştinii să privéscă asemenea căsătorii dreptú căsătorii creştine.

O vorbă ca o sutá. Prin prezentarea proiectului de lege despre căsătoria civilá s'a deschisú între biserică şi între guvernú luptá pe viaţă şi mórté.

O transacţiune nu mai póte veni nici în combinaţie.

Biserica în cele de credinţa nu póte sta la tirgú.

Guvernulú şi-a legatú esistenţa sa de sórtea acestorú proiecte. Este rîndulú cetăţenilorú a decide. Ei au să se declare, cine pórtá la inimă adevératele lorú interese: biserică ori guvernulú liberalú.

Pentru că bine să se însemne: este o frasă gólá şi fără lécu de înţelesú a afirma, că în afacerea acesta întregá ar fi vorbá de începerea luptei între biserică şi statú.

Frasa acesta a inventatú guvernulú, ca să nu se vadá criminalitatea lui.

Statulú n'a avutú nici o lipsă de reformele acestea. Statulú a statú o mie de ani fără de aceste reforme. Statulú a rămasú întregú şi nevătémátú, pentru că s'a rázimatú pe credinţa cetăţenilorú sái.

Guvernulú e acela, care sgudue la temelii istorice ale statului ungarú.

Guvernulú e acela, care pentru realisarea utopiei numite „idea de statú“ a inventatú şi proiectele acestea, fără ca cineva să le fi pretinsú.

Guvernulú e acela, care prin po-

Feuilleton.

Dragostea şi înţelepciunea „Gazetei“.

Tare s'a îndrăgitú „Gazeta“ de dlú Nicolá Densuşanú, aşa cum numai babele se sciú îndrăgi.

L'a primitú în casa sa, i-a pusú la dispoziţie apartamentele sale timpú foarte îndelungatú. Acestea conveniri intime au aprinsú şi umflatú inima sbfrcitá a „Gazetei“ aşa de tare, câtú ea nu mai póte trái fără de iubitulú sêu. Védéndú, că alesulú inimei sale de unú timpú încóce nu o mai cercetézá, a pornitú la drumú, să-lú caute, şi după multá ostenéá l'a aflatú, nu în Bucuresci, ci tocmai în Iaşi la tîdéra, dar totú atâtú de hida „Revistá criticá literará“.

Mare a fostú bucuria „Gazetei“, că şi-a aflatú odorulú! Până la pótele Timpei din vestita Bucopole nu se mai opresce cu elú, unde ca să şi arete îndreptaţita máhnire, pentru că l'a prinsú cochetându şi cu „Revista criticá literará“, nu-lú mai aşedá în salonulú sêu mobilatú în stilú bizantinú (în fruntea foii), ci numai într'ó chiliiţă scundá,

adecă în spaţiulú de sub dunga négrá, ce se numesce *foiţă*.

Cine nu-mi crede, cetéscă numerii 253—256 din a. c. al „Gazetei“, unde se află întregá întregúta acestá istorie adevératá.

Sub dunga négrá flú pune „Gazeta“ pe Densuşanú, să-i povestéscă de lucruri vechi, căci pentru béráni şi mai virtosú béráne numai vremurile vechi au fostú cum se cade, pe cândú lumea de astáđi este stricatá, réutációasă şi aşa de schimbatá, câtú nu te mai potú înţelege cu ea.

Iubitulú ascultá de graţioasa invitare şi-i povestesc de vremile gloriose, cândú „*domini boerones et nobiles*“ din ţera Oltului nu locuiau în case de páte, nici nu umblau în şeqétóre, ci şedeau în paláte feerice, pe a cărorú dîne le apérau cu spada lorú vitézá. Viţa acesta uriaşe, care a întemeiatú împéráşii mari la gurile Dunării, se manifestézá mai pe urmă în gloria sa străveche într'unú documentú de unire dela 1701. Tóte acestea le povestesc odorulú „Gazetei“ cu mare însufletire, căci dînsulú păstrează cele mai dulci amintiri din ţera Oltului, de cândú împreună cu fratele sêu Aronú a fostú constrinsú, — întocmai ca Radu Negru Vodá, — se faciá o nouá descálecare în ţera románéscă,

şi acolo să întemeieze unulú împéráşia mitologicá foarte esteticá a lui „*Sfírmá-Petri*“, *Strimbólemne*, a „*zelelorú*“ şi mai virtosú a „*vîntóselorú*“ din „*Negriada*“, ér celalaltú împéráşia ficţiunilorú istorice din „*cercetarea istoricá-criticá*“.

Cumá boerii şi nobilii din ţera Oltului au fostú ómenii de viţa alésá, se vede nu numai din bravurile, ce le îndeplinescú astáđi sub conducerea „*boeronului*“ Kapocsáni din Fágárasú, ci şi din documentulú amintitú de unire dela 1701, a cărú descoperire din partea dlui Densuşanú va avé mai mare influinţa asupra Mitropoliei unite de Alba-Iulia, decâtú invenţiunea prafului de puşcă şi a tipariului asupra ómenimii. Şi cum nu, cândú boeronii şi nobilii au scrisú unú documentú de unire, în care nu se vorbeşte nimicú de unire, unú documentú „*mutú*“, cum fi spune Densuşanú „Gazetei“, care scie grái despre unire neunitá, despre mádulari nemádulari ai bisericéi catolice, despre uniune *bisericéscă* „*cu totulú nedogmaticá şi de interese politice*“. Pécátú, că bárbaşii politici ai României n'au cunoscutú acestú documentú preţiosú pe timpulú, cândú au făcutú unirea principatelorú, căci ei de sigurú făceau atuncia între *doué state politice* o uniune *bisericéscă*, precum *doué*

litica sa ticălosă a dismembrat corpul cetățenilor țerei, mai întâi prin nutrirea șovinismului național, apoi prin ațitarea urei religioase.

Acum vine totu același guvern și cu o ultimă încercare voește să nimicască țara întrăgă.

Căsătoria civilă va fi grăpa statului ungar. Pentru că basa societății e familia. Și familia creștină fără de căsătorie creștină nu există. Și căsătoria creștină numai indisolubilă pōte să fie.

Alungarea lui Dumneșu din familii este alungarea lui din societate, din stat.

Și de nu va păzi Dumneșu cetatea, înzădaru se ostenscū cei ce o păzescū pe ea.

Cândū familia își va perde basa morală, atunci cu viitorul patriei nōstre s'a isprăvitū.

La asta vre să ne ducă guvernul actual.

Este deci sositū timpul pentru toți creștinii adevărați ai țerei, să lucre.

Guvernul acesta, care cu o ușurătate nu deajunsū condamnabilă duce țara la perire, trebuie să fie spulberatū dela locul acela, pentru care nu pōșede nici capacitate, nici prevedere, nici tactū, nici inimă.

Cetățenii țerei trebuie cu puteri unite să stăruescă pentru acestū scopū, ca viitorilor guverne să le trecă pofta dela ori ce încercare de acestū felū.

Noi Români uniți ne vom face datorința.

Cum?

Vom spune-o, după ce vom primi mai întâi îndrumările autorității bisericești competente.

Am dori însă, ca în fața situației prezente să așim și ordinele conducătorilor partidului național românesc. Ei au datorința cea mai gravă a se cugeta, că poporul românesc în aceste momente supreme să

ajute la pregătirea mormintului pentru un guvern, ce și-a uitat de Dumneșu și de țară.

Închiăm de o cam dată, reamintind tuturor, că a sositū:

Timpul lucrului.

Proiectul de lege despre dreptul matrimonial.

Capitolul I.

Logodna.

§. 1. Pentru logodirea minorenilor se recere învoirea reprezentantului lor legal.

§. 2. Din logodire nu isvoresce drept de piră referitor la închierea căsătoriei.

§. 3. Reservarea ori cărei îndepliniri pentru casul, cândū logodiți nu ar închia căsătoria, este nulă.

§. 4. Acelū logoditū, care a repășitū dela logodnă fără causă temeinică, ori a datū causă temeinică celuilaltū pentru a repăși, este datoriu celuilaltū logoditū s'au părinților lui cu despăgubire.

Despăgubirea nu pōte să întrēcă suma cheltueilor făcute cu scopul închiării căsătoriei.

§. 5. Ceea ce au dăruitū logoditū ori părinții lui celuilaltū logoditū ori i-au datū ca semn al logodirii, are să se considere ca datū în presupunerea, că căsătoria se va realiza, ori că logodna va subsista până la mōrtea unuia dintre logodiți.

Celū ce a datū causă temeinică pentru repășire, ori acelū logoditū, care repășește fără causă temeinică, perde dreptul de a repretinde.

Pentru repretindere suntū normative regulele acțiunii de înavuțire.

§. 6. Dreptul de despăgubire și repretindere trece la moștenitori numai în casul acela, dacă celū îndreptățitū și-l-a validatū pe calea pīrei.

§. 7. Pīrele, cari se întemeiează pe § 4 și 5, se prescriu după unū anū socotitū din ziua, în care a încetatū logodna.

Capitolul II.

Pedecela de căsătorie.

§. 8. Persōna necapabilă de acțiuni (§. 149) nu pōte închia căsătorie.

§. 9. Bărbatū nu pōte închia căsătorie înainte de a fi implinitū 18 ani, őr femeie înainte de a fi implinitū 16 ani.

Ministrul de justiție pōte da dispensație.

§. 10. Persōna minorenă nu pōte închia căsătorie fără învoirea reprezentantului sēu legalū.

§. 11. La căsătoria unei persōne minorene sub 20 de ani se recere și învoirea tatălui, și dacă nu este tată, a mamei.

La unū copilū nelegitimū compete mamei învoirea.

Dacă părinții suntū despărțiți de patū și masă, ori dacă căsătoria lor a fostū desfăcută, mama are preferința înaintea tatălui cu privire la copilulū, ce se află sub îngrijirea ei.

Cătū timpū adopțiunea nu e disolvată, nu compete părinților trupesci învoirea cu privire la copilulū adoptatū.

Are să se considere de neesistentū părintele, care pentru defecte corporale ori intelectuale, ori pentru absență este împedecatū în modū constantū, ori a fostū lipsitū de puterea părintescă ori de tutorie, luându-se afară dacă lipsirea s'a întimplatū din cauza administrării averii.

Dacă părintele este împedecatū, acesta o hotăresce oficiulū tutorialū.

§. 12. Dacă minorenulū nu și-a implinitū anulū alū 20-lea și nu are părinte îndreptățitū la învoire, învoirea reprezentantului legalū numai atunci are valōre, dacă oficiulū tutorialū a încuviințat'o.

Încuviințarea nu e necesară, cândū reprezentantele legalū este moșulū minorenului.

§. 13. Dacă reprezentantele legalū, ori părintele nu dă învoirea, atunci pentru închierea căsătoriei e necesară învoirea oficiului tutorialū.

§. 14. Oficiulū tutorialū nu hotăresce fără a asculta pe minorenū și ține înaintea ochilorū numai interesulū și viitorulū lui.

§. 15. Nu potū închia între sine căsătorie:

- consăngenii în linie directă;
- frate și soră nici atunci, cândū le este comunū numai tata, ori mama;
- unū soțū de căsătorie cu consăngenii în linie directă ai celuilaltū soțū de căsătorie, nici chiarū după încetarea ori declararea de invalidă a căsătoriei.

Legitimitatea ori nelegitimitatea originii nu produce deosebire.

§. 16. Căsătorie nouă nu pōte închia acela, a cărui căsătorie precedentă nu a încetatū ori n'a fostū declarată de invalidă, luându-se afară dacă căsătoria lui anterioră este nulă.

În casulū declarării de mortū suntū normativi §§-ii 94 și 95.

biserici independente din Ardelū au făcutū la 1698 o uniune politică, la care s'au alăturatū și boerii din țera Oltului, cândū s'au adunatū în Făgărașū la anulū domnului 1701 în serbătōrea prorocului Ilie, și au iscălitū „magna charta libertatum“ cea fără textū, în care totuși se pōte cei protestulū lorū în contra „celorū patru puncte dogmatice“.

Șincai, Maforū și Schwartzner, cari nu numai au vėdūtū acestū documentū în biblioteca din Budapesta, unde fiū depuseră boerii spre a-și garanta libertățile în contra despotismului Romei, ci l'au și citatū în scrierile sale, nu l'au cunoscutū de locū, până cândū n'a mersū Densușanū cu bani scumpi dela Academia română la Pesta, unde „a datū peste elū“, cum dă orbulū cu nasulū de pārete, și cum a datū preste „Protopopadichia“ lui Maforū în biblioteca din Blășiū, după ce l'a arėtat'o altulū, și preste „Analele lui Șincai“ în biblioteca din Orade, după ce i-le-au arėtatū ȳmenii de acolo, și preste manifestulū de unire din 1698, cunoscutū de multū Iesuitilorū și publicatū totū de unū Iesuitū înainte de a se fi zemislitū „cercetarea istoricā-criticā“.

Șincai, Maforū și Schwartzner au fostū nise idioti, cândū cuvintele din documentulū vestitū alū Oltenilorū „Subscriptiones Boerorum et Nobilium unitorum“ le-au întelesū despre unire dogmatică cu biserica Romei, căci cuvintulū a te uni cu o biserică nu în-

sēmnează a te uni cu ea în credință, cum fiū întelege totă lumea din tōte timpurile, ci însēmnează „resistență în contra unirii în credință“. Cine nu crede, cetescă manifestulū de unire alū săborului din 1698, unde stă scrisū: „Ne unimū cu biserica Romei cea catolică și ne mărturisimū a fi mădulările cestei biserici sfinte catolică a Romei“, și va afla din acestea cuvinte, că a te face mădulariulū bisericii catolice însemnează a nu-i primi credința, întocmai precum acela, care se face membrulū unei reunii, nu-i primesce de locū statutele, și dacă se face membrulū unū statū, nu-i primesce nici decum constituțiunea.

Maforū pe toți i-a întrecutū în neghiobie, cândū a făcutū deosebire între credință și între lege și a șisū, că Români s'au unitū în credință, dar nu în lege, și nu de parte de elū staū toți scriitorii dela 1698 încōce, cari toți fără deosebire au făcutū distincțiunea acesta între credință și ritū.

Cândū vre-o cățiva greci din Brașovū, (a cărorū descendenți se lapedă acum și de biserica „ortodoxă“ a Sibiului, cum se lapedaseră strămoșii lorū la an. 1701 de biserica unită,) au făcutū cu vre-o cățiva popi priostiți și pōte plătitū de Fanarū unū protestū în numele lorū și alū locuitorilorū din Brașovū, Zernescū, Tohanū, Rîșnovū și orașulū Făgărașū, ei au întelesū a-i pe „toți preoții, boerii, nobilii, și țeranii Români din districtulū Făgărașului“. Acestea suntū lucruri așa de

evidente și consonante cu geografia, cātū se miră omulū, că numai capulū „Gazetei“ le pōte pricepe.

De cândū există bētrāna „Gazeta“, lucru așa minunatū nu s'a mai istorisitū, și încantată de acestă poveste demnă de „vintōsele“ Negriadei, a publicat'o acum cătră sfârșitulū anulū 1893 spre a-și face reclamū și a-și dobāndi pentru anulū 1894 multū abonenti între uniți. Aceștia suntū indulgenți, toleranți, le placū poveștile, rabdă ori ce dela „Gazeta“, ba o plătescū și cu bani scumpi, nu ca Șaguna, care a plătit'o cu afurisanie, încātū de atunci a devenitū blāndă ca mielulū față cu „pravoslavia“.

Italianii.

Excursiune etnografică.

(Fine.)

Dar viața nu e totdeuna așa de veselă sub cerulū celū prietinosū alū Italiei. Găsescū aci și patimi și fărādelegi negre. Mafia din Sicilia, camorra din ținutulū Neapolului, squadraccia din Bologna, cocca din Turino, aceste societăți grozave, cari sevărșescū înșelăciuni și storecū sume mari dela alții, își întindū firele sale încă și în țilele nōstre asemenea unei țesături de pāingine preste peninsula întrăgă. Mafia și camorra nu suntū societăți strinse, cu anumite statute și cu căpeteni recunoscute, dar formēză totuși o asoțiere

§. 17. Nu pöte inchia căsătorie:

a) celü ce a ucisä soțulu sêu de căsătorie, l'a omoritü cu propusü ori a atentatü la viața lui, cu acela, cu a căruî consimțire ori conlucrare a sevârșitü fapta acêsta;

b) celü ce a ucisü, omoritü cu propusü pe soțulu altuia de căsătorie ori a atentatü la viața lui, cu celalaltü soțü de căsătorie, dacä a sevârșitü fapta cu consimțemintü ori conlucrarea lui.

§. 18. Este interđisü a inchia căsătorie aceluia, in contra căruia s'a pornitü procedurä pentru punere sub curatelä din cauza unei böle intelectuale ori din a surdo-muției, ce impedeacă o înțelegere chiarü și prin semne, și in contra căruia:

a) s'a ordonatü secuestru, dela publicarea până la încetarea lui; ori

b) s'a pronunțatü punerea sub curatelä cu o hotărîre, ce n'a intratü încă in vigore, dela aducerea hotărîrii până la intrarea ei in vigore.

§. 19. Este interđisü fără de invoierea părintelui a inchia căsătorie aceluî minorenü, care și-a implinitü anulü alü 20-lea, chiarü și atunci, dacä reprezentantele legalü s'a învoitü.

§-ii 11, 13 și 14 suntü a se aplica conformü.

§. 20. Este interđisä inchiarea căsătoriei cu fratele și sora consângênului in linie ascendentä.

Inrudirea și legătura de frate ori sorä suntü a se judeca după §. 15.

Regele pöte da dispensație la propunerea ministrului de justiție.

§. 21. Închiarea căsătoriei este interđisä, câtä vreme adopțiunea nu este disolvatä:

a) între adoptante și adoptatü, precum și între descedentele acestuia după sânge;

b) între adoptante și fostulü soțü de căsătorie alü adoptatului, precum și alü descendentului cestui din urmă după sânge; de asemenea între adoptatului ori descedentele acestuia după sânge și între fostulü soțü de căsătorie alü adoptantului.

Ministrulü de justiție pöte da dispensație.

§. 22. Închiarea căsătoriei este interđisä între tutorä, precum și descedentele lui, și între celü sub tutelä, câtä vreme ține raportulü de tutorie.

§. 23. Închiarea căsătoriei este interđisä între aceia, pe cari sentința de divorțü din causä de adulteriu l'a opritü a inchia căsătorie.

Regele pöte da dispensație la propunerea ministrului de justiție.

§. 24. Este interđisü a inchia căsătorie, câtä vreme căsătorie anteriorä n'a fostü declaratä de invalidä, chiarü și atunci, cândü căsătorie anteriorä este nulä.

§. 25. Este interđisü a inchia căsătorie pe basa declarării de mortü, dacä soțulü celü declaratü de mortü ori acela, cu care vre sä inchie căsătorie nouä, scie, ori dacä este doveditü, că celü declaratü de mortü a supraviețuitü ziua morții opinatë.

§. 26. Este interđisü a inchia căsătorie unuia din soții de căsătorie cu acela, care a fostü osinditü ca făptuitoriu ori complice pentru omorulü sevârșitü ori tentatü alü celuilaltü soțü de căsătorie.

Regele pöte da dispensație la propunerea ministrului de justiție.

§. 27. Este interđisü muerii a inchia căsătorie nouä de ce lunü computate dela încetarea ori declararea de invalidä a căsătoriei ei.

Acêstă pedecä se deläturä, dacä muereä într'aceea a născutü.

Acêstă interđicere nu se estinde asupra închiării unei căsătorii permise pe baza unei hotărîri declaratöre de mortü, și asupra casului din §. 74 punctulü c).

Ministrulü de justiție pöte da dispensație.

§. 28. Fără de permisiunea autorităților bisericesci este interđisü a inchia căsătorie aceluia, care după regulele bisericesci, la care aparține, nu pöte inchia căsătorie din cauza ordului bisericescü ori a votului.

§. 29. Închiarea căsătoriei este interđisä fără de permisiunea de a se însura, necesară in sensulü legii militare.

§. 30. Este interđisü a inchia căsătorie fără vestire in regulä. (§. 52.)

Oficiulü administrativü pöte da dispensație.

§. 31. La aplicarea §. 17, 21 b) și 26 nu vine in considerație căsătorie, care a încetatü ori a fostü declaratä de invalidä.

(Va urma).

Revistă bisericescă.

Din Patrie.

La conferința episcopescă au luatü parte toți membrii chorului episcopescü cu escepțiunea Escelențelorü Sale Mihailü Pavelü și Fr. Lönhardt. Archidieceasa noastră a reprezentat'o Reverendissimulü

D. vicariü capitularü I. M. Moldovanü. Precum cetimü in foile din Budapesta, episcopii s'au consultatü cu privire la atitudinea clerului și a poporului catolicü față cu reformele politice-bisericesci ale guvernului, cu privire la autonomia catolicilorü, la cestiunea congrueli și a limbii de propunere la facultatea teologică din Budapesta. — In cestiunea atitudinii față cu politica bisericescă a guvernului conferința a hotărîtü, sä publice unü cerculariü, cu concipiarea căruia s'au încredințatü episcopii Schlauch, Steiner și br. Hornig. Satorirea definitivä a textului din cerculariulü comunü s'a făcutü in ședința din 7 a c. — Resultatulü desbaterilorü din conferința episcopescă nu este încă cunoscutä in publicü. Celorü ce scriu foile liberale, nu se pöte da cređemintü intru töte.

Roma.

De curëndü a apărutü cea mai nouä enciclică papalä „Providentissimus Deus“, îndreptatä cătră toți episcopii catolici. Enciclica tractezä despre studiarea sfinței Scripturi și constä din trei părți. In partea cea dintäiü aratä Sfinția Sa necesitatea studiării Sfinței Scripturi, in a döua înșirä condițiunile necesare pentru studiarea cu succesü, între cari condițiuni unü pondü deosebitü se pune pe învățarea limbilorü semitice. In partea a treia a Enciclicei se repröbä părerile greșite cu privire la interpretarea Sfinței Scripturi.

Germânia.

Din Berlin se anunțä scirea îmbucurätöre, că la insistința partidului din centru parlamentulü germänü cu 173 contra la 136 voturi a abrogatü legea, prin care Iesuițilorü și congregațiunilorü religiöse afine cu Iesuiții se interđicea petrecerea in Germânia.

Luptelü energice și perseverante a catolicilorü germäni l'a succesü a delä-

a acelorü ömeni recrutati din töte clasele societäții, cari cörcä a-și asigura subsistința prin înșelarea și înfricarea altorü ömeni. Ei suntü inimici ai statului, deși une ori suntü oficiali plătiți din partea lui. Toți se unescü intru silința de a släbi autoritatea legii și de a zädärnici puterea statului. La acestea se mai adauge apoi și brigantajulü. Până in zilele nostre representa brigantajulü o putere mare in Italia. Păstorilü, căruia o epidemie l'a omoritü turma, plugariulü, căruia arșița sörelui l'a nimititü recolta, aruncä toégulü și sapa in tufșü, lea pușca din cuiü, impușcă pe ai sêi, pentru ca sä nu-l dea pradä miseriei, și se duce in munți, de se face tälhariü. Cândü Ioachimü Murat a datü in 1809 legi de cele mai severe in contra tälharilorü, tribunalele au constatatü preste 30,000 de casuri de omoruri și răpiri. Acum se pare, că se stinge brigantajulü. Manzi, celü mai de pe urmă căpitanü de tälhari, care a pusü in spaime partea sudică a peninsulei, a fostü impușcatü in Neapolü in anulü 1872.

Italianulü e pătimașü și violentü și se ațită ușorü, și atunci pune mäna pe cutitü. Vendetta, răsbunarea, se ține de datinele sociale pe insulele Sardinia și Corsica. De s'a atinsü cineva de onörea Sardului ori a familiei lui, elü nu-și cörcä dreptulü la judecätorie, ci-și lea pumnalulü și pușca și-și căștigä in su-și satisfacție. Convingerea lui e

aceea, că numai vendetta pöte sä stergä vätämarea, carea a suferit'o. Nicel miseriile, între cari trebuie ucigașulü sä träescä apoi prin păduri și munți, nicel pedepsä, ce-lü amenințä, dacä-lü vorü prinde, nu-lü potü îmbländi. Vendetta se deprinde încă și in zilele nostre, deși nu in mäsura de odinörä.

Viața poporului italianü se învırte in jurulü religiunii catolice. Adeverätü că nu se pöte nega, că in clasele mai înalte ale Italianilorü necredința e mai lățită ca in ori care altä țară, dar poporulü implinesce acuratä datinele religiöse și instituțiunile bisericesci, și întrögä viața lui, chiarü și distracțiile lui vesele, suntü strinsü legate de catolicismü. Institute și fundațiuni de binefacere abia se vorü fi făcutü in vre-o altä țară mai multe. Ömenii se siliau a stimpöra durerile celorü lipsiți. Acum a confiscatü statulü fundațiunile acelea pie. Numöröse suntü in Italia pretutindenea reuniunile religiöse, așa numitele confraternități, între cari suntü mai originale confraternitățile de înmormintare, mai alesü cele din Neapolü și Florența. Membrii acestorü confraternități însoțescü pe cei morți la mormintü. In Neapolü o facü acêsta îmbrăcați intr'o hainä lungä negră și cu capulü și fața învelite in negru, erä in Florența îmbrăcäminteä asta le e albä.

Festivitäțile bisericesci le sevârșescü Italianii cu totü felulü de ceremonii și da-

tine. Amintimü mai alesü misteriele medievale, cari se deprindü in Italia încă și astăzi pretutindenea. Simțulü generalü alü Italianilorü pentru ori ce reprezentare ori grupare scenicä și dramaticä a trecutü și in serbätörite creștine, și abia este serbätörite in care sä nu se manifeste simțulü acela. In munții Abruzzi se representä in serbätöriteä Corpus Domini jertfa lui Avraamü pe scenä. In alte serbätörite se representä născerea Domnului, patimele, cina cea de tainä, martiriulü căruiva sfințü. Representări de evenimente biblice ori legendare potü vedé chiarü și in Roma in multe bisericü. E interesantü a vedé zelulü, cu care lea poporulü parte la reprezentări de acelea. Elü le preferesce teatrului profanü.

Adeverätü că in modulü acesta alü Italianilorü de a serbätörite tainele religiunii creștine se cuprindü și multe datine de acelea, cari altorü popöre li-s'ar päré prea originale și nepotrivite. O datinä de acêsta e predicarea pruncilorü in septämäna Născerii Domnului. In capela bisericei Ara coeli din Roma se representä peștera din Vetleemü și închinarea magilorü. In fața peșterii e unü amvonü, pe care se suie pruncü de 6—10 ani unulü după altulü și predicä de acolo fiesce care cam câte cinci minute. Și asta se continuä cam döue öre înainteä unei mulțimi de mai multe miil de ömeni. Pruncii de locü nu se turburä, din contra ei gräescü cu

tura și ultima rămășiță a Kulturkampf-ului. Învingerea catolicilor din Germania asupra despotismului nedrept trebuie să îmbărbăteze la luptă curajoasă și pe catolicii dela noi, unde guvernul liberal prin reformele sale bisericesti declară război bisericeii.

Revista politică.

Afaceri interne.

În ședința din 29 a l. tr. a camerei deputaților ministrul Hieronymi a prezentat un proiect de lege despre constituirea tribunalelor administrative, cari vor avea să judece în delictele comise de oficialii administrativi. La desbaterea bugetului ministerului de comerț ministrul de comerț a constatat, că industria prosperază bine mai ales în orașele din Alföld, în ținutul de nord și în Ardél. Proiectul de lege despre înmulțirea judecilor la curie și tabla reg., prezentat de către ministrul de justiție, s'a primit. După terminarea desbaterei asupra bugetului de comerț s'a desbatut și primit bugetul ministrului de honveți, și s'a votat cheltuelile pentru susținerea curții regale.

În 2 a c. ministrul de justiție a prezentat proiectul de lege despre dreptul matrimonial (căsătoria civilă), era ministrul de culte proiectul despre modificarea unor dispozițiuni ale articolului de lege 53 din 1868 referitoriu la religie, în care să fie crescuți prunci născuți din căsătoriile mestecate. Ministrul Wekerle a prezentat dietei proiectul de lege despre serbarea mileniului.

Francia.

Crisa ministerială s'a finit. În fruntea noului cabinet este Casimir-Perier, fostul președinte al camerei deputaților. Cabinetul Casimir-Perier se compune din elemente omogene, anume din republicani moderați, și se poate spera, că va avea o viață mai îndelungată. În

cameră republicanii moderați sunt mai mulți decât monarhiștii la olaltă cu republicanii radicali, dară totu nu dispun de majoritate absolută, mai aflându-se în cameră pe lângă aceste partide mari și unele grupuri politice mai mici. Precum se anunță, guvernul s'a prezentat înaintea corpurilor legiuitoare în 4 a c. Guvernul promite în programul său, că va lucra pentru consolidarea republicei, opunându la teoriile socialiste o activitate publică roditoare. Guvernul este de părere, că dările trebuie distribuite în mod ecutabil. Mai prezentă între altele un proiect de lege despre dreptul de reuniune; dară la despărțirea bisericeii de către stat și revisuirea constituțiunii nu se învoese. În ce privește politica esternă, guvernul va lucra pentru susținerea păcii.

Italia.

După multă frământare a succedut lui Zanardelli compunerea noului cabinet, care abia va fi mai fericit decât cabinetele precedente în rezolvirea chestiunilor economice și finanțiale din Italia. Obligațiile, ce le are Italia ca partașă a întreitii alianțe, pretind jertfe continue, pe cari poporul italian nu are de unde le mai aduce. Franța din cauza intrării Italiei în întreita alianță poartă față de ea o politică economică ostilă. Partidul stingei extreme a publicat un manifest, în care condamnă politica lui Giolitti, și spre îmbunătățirea situației propune reducerea bugetului pentru armată, și că politica esternă să armonizeze cu simțimentele țerei și cu interesele economice ale Italiei. Voescă adecă estemi desbinarea de întreita alianță și intrarea în relațiuni mai intime cu Franța.

Banca „Credito mobiliare“ din Roma a sistat solvirile, ceea ce a produs o mare consternațiune la comercianții și industriașii italieni. Se speră, că alte bănci vor veni în ajutoriu lui „Credito mobiliare“.

un simț admirabil de siguranță și cu acțiune foarte vie. În Roccasale din munții Abruzzi liturgia din noaptea Nascerii Domnului o însoțesc omeni cu fluerături asurditore, dar nu întru batjocorirea celor sante, ci spre a reaminti fluerile păstorilor, cari veniseră în Vetelem, ca să se închine lui Isus. În orașelul Spaccaforno din provincia Siracusa s'a conservat datina medievală a flagelării până în zilele noastre. În Joia patimilor se desbracă omeni și se sbicuesc înșiși pe sine cumplit și ranele și-le șgărie cu hîrbe de sticlă, pentru ca să-și mărescă durerea.

Din lipsa cea mare de cultură, de care suferă poporul italian preste totu, se explică aceea, că dai pretutindenea de credințe superstițioase. Mare este puterea strigoilor. Ele au putere preste cei morți, atrag luna, descătușează vifor și furtună, răspândesc boale, provocă certă în familie. Se fac augurii cu scopuri diferite. De merge o fată din Calabria în Campagna și vede o șopriță ieșind din tufă și fugind apoi la vederea ei pe drum la delu, e semn, că fata va avea un bărbat bun. De vede o fată din Rossano pe cale către biserică o muere, care coce pâne, ori aude pe trecători rîdînd și povestind vesel, asta înseamnă e un semn bun pentru maritașul ei. Din șoșirle gâtesc fata din Calabria o pulvere și presară cu ea pe alesul inimei sale, și acesta o privește ea de un farmec, căruia tinerul

nu i-se poate împotrivi: el trebuie să o iubescă. Neasemnatu mai triste sunt în privința asta stările din Sardinia. Aci mai dai și de păgânism formal. Găsești sate, a căror locuitori n'au ascultat s. liturgie în tota viața lor. Capul familiei închie căsătoriile și contractele la rădăcina unor arbori sînți. Totu acolo se sevârșesc și descantece și totu felul de superstițiuni. De e ore cine cuprinsu de epilepsie, se aduce o jertfă în cimiteriu: se sapă o gropă rotundă, se aruncă în timp de noapte tîmăe și sare într'însa și se picură pe ele sângele unui cocoș negru, și într'aceea se fac semne diferite și se rostesc formule de descantece.

Înfrățirile spirituale, o datină, care se găsește și la noi și la Slavi sudici, o deprind și prin unele ținuturi ale Italiei. În munții Abruzzi se duc două fete la isvor, își golesc brațele și și-le spală și ștergă imprumutat și așa s'au făcut rudenii. Ori încunjură de trei ori altariul, se sărută, își trag câte un pîr din cap, îl ascund într'un unghi al bisericeii, rostesc într'aceea o formulă de vrăjire și s'au făcut rudenii. „Să-mi fi cumetă“, dice în Calabria băetulu către fetiță. Dacă se învoese fetiță, le băetulu o petricică, amindoi sculpă pe ea, era băetulu o aruncă departe, și amindoi dicu: „Prietina noastră să țină, până cându vor găsi petra asta!“

Correspondințe.

Sibiū, în 30 Novembre 1893.

Multu Onorate Domnule Redactoru!

Dlū correspondentū z din Nr. 47 al „Unirii“ mi-se pare, că vre să mă someze, trebuie să mă conformez! Recunosc, că eu x—y nu v'am scris de bunicică vreme nimic, căci de am voit să-i dau și dlū z ocaziune de a Vă scrie ceva. Dice, că correspondințele subscrise cu x—y le cetia cu dragu, căci acelea erau foarte bune. Va fi și asta. Eu din parte-mi îi mulțamesc dlū z de complimentul, ce mi-l face, căci mă simt foarte măgulit de această prețioasă mărturisire, și o să-mi dau totă silința de a-i procura și de astă-dată — dacă se poate — un moment plăcut. Un lucru însă mă cam supără. Se teme adecă dlū z, ca prin correspondința sa să nu cadă în prepus, că ar voi să-mi ia lefteria. Apoi trebuie să i-o spunu dlū z, că eu n'am luat lefteria, ce mi-o atribue, în arindă cu contract, și de aceea poate scrie și dînsul fără de a se teme, că comite vre-o prevaricație, nu vedu deci bucurosu. Eu dacă am scris câte odată, nu din lefterie am scris, căci „lefteria“ e numai împreună cu prospecte de câștig personal mi-o potu închipui, e a purta o lefterie fără prospecte de astfel de câștig, mie mi-se pare un lucru cel puțin foarte . . . riscat. Am scris atunci, cându am creșut, că potu presenta cetitorilor „Unirii“ un lucru de interes de pe aci, fără de a aștepta vre-un profit pentru mine, și o să mai scriu, cându voi crede, că am aflat un obiect de interes public, pe care altul din lipsă de informațiuni temelnice nu l'ar putu imblăti ca și mine. Acăsta nu e deci lefterie.

Și adecă ce vre dlū z, să scriu? — Vre, să-i spunu, cum a succedut petrecerea cu dînsu împreună cu sortire de obiecte aranjată Sămbătă sara în 25 a lunii curente de „Reuniunea femeilor pentru înfrumșetarea bisericeii gr. cat. din Sibiū“ în sala botezată romănesce dela „casa societății“ (Gesellschaftshaus).

O facu bucurosu, căci mărturisesc sincer, că lucrul merită, să se scrie ceva despre el, deși aș fi dorit, ca dlū z, carele se vede, că se interesă de afacerile noastre publice, dacă este, cum pretinde, din aceste părți, să se fie prezentat și dînsul la acea petrecere și să le fie vedut tôte cu ochi, e nu să le cetescă din țiare. Că noi aci în Sibiū avem o reuniune de femei pentru înfrumșetarea bisericeii gr. cat., s'a mai spus în colonele acestei foii. Avem chiar și o reuniune bisericească de cântări compusă din meseriași și alți inteligenți înființată numai în anul curentu cu statute în regulă.

Ei bine, această reuniune de femei, carea există numai dela anul 1887, a făcut până acum în raportu cu mijlocele, de cari dispune, foarte multu spre ajungerea scopului ei, e prin aranjarea petrecerii din vorbă s'a întrecut pe sine însăși, căci multe din numărul modest al membror ei au adus adevărate jertfe. Comitetul aranjatoru în frunte cu multu simata dnă presidentă Maria P. de Hârșanū, carea conduce afacerile acestei tinere reuniuni bisericești cu zel neobositu dela înființarea ei, și-a dat totă posibila silință, ca petrecerea și loteria de obiecte să reușcă spre mulțamirea tuturor. Nu pot, să nu amintesc cu laudă meritată

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

XV.

Samoilă Klein despre Mitropolia de Alba-Iulia.

Domnul Nicolău Densușană ca să arete, că unirea și respective Iesuitii ne-au mâncat Mitropolia de Alba-Iulia, citează aceste cuvinte ale lui Sam. Klein: „Pricina, că titula Mitropoliei mai în urmă s'au adus sub Indoela, a fost, că Barani în cartea mărturisirii unirii și în protestația, ce a dată clerul, care a fost latină, pe Episcopul nu l'au intitulat Archiepiscop și sminta acesta n'a putut Atanasie să o bage în samă, fiind că n'a știut latinesce.“¹⁾

Este deci vorba de titlul Mitropolitului de Alba-Iulia înainte și după Unire.

Dacă înainte de unire „Vlădica“ din Belgrad a purtat și i-s'a dat singur numai titlul de Archiepiscop și Mitropolit, și dacă după unire „Vlădica“ nu s'a intitulat și nu i-s'a mai dat nici odată titlul de Archiepiscop și Mitropolit, ci numai cel de Episcop, atunci cu dreptul cuvintu se poate dice, că Iesuitii au „suprimat vechiul titlu de Mitropolie a Belgradului“. Dar dacă și înainte de închierea unirii „Vlădica“ Belgradului a purtat și i-s'a dat și titlul de „Episcop“, ér după unire titlul de Archiepiscop și Mitropolit, atunci aserțiunea dlui Densușană, că Iesuitii „au suprimat vechiul titlu de Mitropolie a Belgradului“, este ună neadeveră demnă de știința istorică a dsale, este unul dintre acele multe neadeveruri istorice, cari aserate de unul și repetate de mulți trecu de lucruri dela sine înțelese, a căroră esistență puțin omeni au curajul să o nege.

Ei bine! Documentele, cari s'au publicat până acum de scriitorii nostri și de străini, arată până la evidentă, că „Vlădica“ Belgradului și înainte de unire a purtat și i-s'a dat titlul de „Episcop“ și chiar și de „Superintendent“.

Așa în diploma din 1693, prin care principele George Rákoczi pune în scaunul Belgradului pe Ștefan Popa Simon, nu se dice, că îl pune de „Archiepiscop ori Mitropolit“, ci numai de „Superintendent vulgo Vlădica“, și antecesorul lui nu se numesc „Archiepiscopi et Metropolitae“, ci „Superintendentes seu Vlădicăe“.²⁾

În diploma din 28 Decembre 1656 George Rákoczi II denumesc pe Sava Brankovits, nu de „Archiepiscop și Mitropolit“, ci-l numesc expres „Superintendentem sive Episcopum“, ér scaunul Belgradului nu se numesc nici odată „Metropolia“, ci de repetate ori numai „Episcopatus“.³⁾

În diploma lui Apaș dela 1669 Archie-reul Belgradului se numesc „Episcopus Valachialis“, de repetate ori „Episcopus Valachicus“, și nici odată „Mitropolita“ ori „Archiepiscopus“.⁴⁾ Numai titlul de „Episcopus“ și „Episcopatus“ se află și în diploma lui Sig. Rákoczi din 1608.⁵⁾

Dar nu numai în documente emanate dela calvin, ci și în documente emanate dela Români încă întimpinăm titlul de „episcop“ în loc de Mitropolit pentru Archie-reul Belgradului.

În manuscrisul conservat la Mitropolia din Bucuresci, în care se vorbește despre chirotonirea lui Atanasie și a antecesorilor lui, mai mulți dintre aceștia se aședă numai de „Archiere“, cari să aibă grijea acelei Mitropolii. Despre Teofil antecesorul lui Atanasie se dice, că a fost numai „arhierul la episcopia Ardélului“, și nici de cum „Mitropolit și Archiepiscop“. Înșuși Atanasie în profesiunea credinței, ce a făcut-o cu ocaziunea chirotonirii sale în Bucuresci, dice despre sine: „Atanasie cu mila lui Dumnezeu rânduit la s. Episcopie Ardélului cu gura mea făgăduesc.“⁶⁾ Acest Archie-reu în instrucțiunea, ce a primit-o cu ocaziunea chirotonirii sale în Bucuresci dela Dositeu patriarhul Ierusalimului, se intitulă: „Smerenie Atanasie episcopul țerei Ardélului.“⁷⁾

Astfel stăndu lucrul, dela sine urmază, că Iesuitii n'au „suprimat vechiul titlu de Mitropolie a Belgradului“, pentru că acest titlu a fost deja adese ori suprimat înainte de unire, atât în documente emanate dela principii Ardélului, cât și în documente emanate dela Români, și chiar și dela Vlădicii Belgradului, încă neuniți cu biserica Romei.

Dacă însuși Atanasie s'a numit pe sine episcop și scaunul său episcopie înainte de a se fi unit cu biserica Romei și încă în documente românesce, pe cari le-a priceput fără de cunoștința limbii latine, atunci cu ce drept se face imputare Iesuitilor, că numai abuzându de necunoștința limbii latine a lui Atanasie au pus în manifestul de unire titlul de „Episcop“? Domnul Densușană ca istoriograf trebuia să cunoască documentele citate de noi, și să nu se provoce la ună testimoniă din S. Klein, care conține neadeveră, spusă poate „bona fide“, dar totuși neadeveră, pe care un istoric, ce mai ține la reputațiunea sa, nu trebuia să-l repetescă.

Dar și mai târziu, după închierea sfintei uniri, Iesuitii n'au împedat pe Atanasie să poarte titlul de „Archiepiscop și Mitropolit“.

În fruntea unei scrisori date în limba română unui preot chirotonit în anul 1700 Atanasie și-a scris titlul său latinesc, însă cu litere cirilice. Acolo cetim: „Nos Athanasius dei et apostolicae sedis gratia Archiepiscopus Valachorum in Transilvania Partiumque nobis annexarum Metropoliae Albensis, graeci ritus, vicarius apostolicus etc. etc. Sacrae caesareae regiaeque Maiestatis Consiliarius.“⁸⁾ Comisiunea camerală într-o scrisore din 5 Mai 1705 pe Atanasie de cinci ori îl numesc „Archiepiscopus“. Capitalul latin din Alba-Iulia într-o scrisore din 12 Mai 1713 intitulă pe Atanasie: „Illustrissimus ac Reverendissimus D. Athanasius S. c. r. Mattis consiliarius et Ecclesiarum Valachicarum in Transilvania unitarum Archiepiscopus.“⁹⁾ În actul de unire din 5 Septembrie 1700 Atanasie este subscris: „Archiepiscopus Athanasius.“¹⁰⁾

Îndată după întorcerea sa din Viena, în 20 Iuliu 1701 Atanasie se adresază către nise protopopii din părțile Oradei cu o scrisore, în care se intitulă: „Nos Athanasius Dei et Apostolicae Sedis gratia Archiepiscopus Valachorum in Transilvania partiumque nobis annexarum Metropoliae Albensis, graeci ritus etc. etc.“¹¹⁾ Într'un protest, dat de Atanasie chiar la mâna provincialului Iesuit Hevenesi, cetim acest titlu: „Nos Athanasius Archiepiscopus Valachorum graeci ritus in Transilvania damus sygrapham Nostram ad manus admodum Reverendi Patris Hevenesi Provincialis.“¹²⁾

Tote acestea dovedesc până la evidentă, că dacă s'a și pus în vre-o „carte a mărturisirii Unirii“ titlul de „episcop“, acesta nu s'a întâmplat cu intențiunea rea de a „suprima vechiul titlu de Mitropolie a Belgradului“, căci atunci vechiul titlu nu s'ar mai fi folosit de loc după unire, pe cum s'a folosit chiar și în acte adresate Iesuitilor, ci titlul de „episcop“ s'a pus după o datină introdusă în biserica românescă înainte de unire, și după cum s'a folosit de Atanasie chiar atunci, când s'a chirotonit de „episcop“ neunit în Bucuresci.

¹⁾ Cipariu: Acte și fragm. pag. 234—240 și Barițiu: Părți alese din ist. Trans. v. I. pag. 210—214.

²⁾ Cipariu ibid. p. 251.

³⁾ Acte și fragm. pag. 256.

⁴⁾ Archivă pag. 743.

⁵⁾ Nilles Symb. v. I. pag. 249.

⁶⁾ Nilles, Symb. I. pag. 387.

⁷⁾ Nilles, Symb. I. pag. 387.

resci. N'au făcut decât Iesuitii nici o schimbare în titlul Vlădicului din Belgrad, carele și actele de unire le-a întărit totu cu „pecetea Mitropoliei Belgradului“. Ba chiar și alți archierei succesori ai lui Atanasie s'au numit pe sine „Mitropolit“. Așa de es. în cărțile liturgice tipărite în Blăși se dice, că s'au tipărit în „Blăși la Mitropolie“. Episcopul Grigorie Mator pe antimisele sfințite de dlnsă se numesc „Mitropolit“. Pe un clopot din turnul bisericii catedrale din Blăși, care numai în zilele trecute a fost schimbat cu altul nou, fiind că se crepase, era gravat, că s'a făcut pe timpul „Escelenței Sale Grigorie Mator Mitropolitul Făgărașului 1777“. Clopotul cel mare dela biserica catedrală, care în anul 1836 l'a cumpărat Capitalul din Blăși și stă și astăzi, poartă inscripțiunea: „Ioan Lemeni Mitropolitul Făgărașului 1836.“ Preot și după unire au pomenit în rugăciunile publice pe „Archiepiscopul“ lor. Și preste totu cuvintul Vlădică îl lua Români în înțeles de „Mitropolit“.

Cestiunea tractată de noi până aci este numai de „nomine“ ori „titulo“. Însă ca să pricepem starea adevărată și de drept publică a Mitropoliei și Mitropolitilor Belgradului înainte și după unire, trebuie să tracăm și cestiunea de „facto“, precum și cestiunea de „jure“.

Ce privește cestiunea „faptului“, se poate, că în timpuri mai vechi înainte de unire, și în special înainte de era calvinescă, Vlădicul Belgradului a fost într'adeveră Mitropolit, adevărat a avut sub jurisdicțiunea sa și episcopi sufragani, pentru că altcum titlul de Mitropolit, ce l'a purtat „Vlădica“ Belgradului pe timpul acela, n'ar fi avut nici un înțeles, fiind că numai acela se numesc în Ierarchia biserică Mitropolit, care are totodată sub jurisdicțiunea sa și episcopi sufragani, de cumva și acești Archierei nu au purtat titlul de Mitropolit din fală gôla așa, precum se intitulă unii mai târziu de „Archi-Mitropolit“, deși erau numai „vicarii superintendentului calvinesc“.

Cari și câte au fost episcopii sufragane supuse Mitropolitului Belgradului, este o cestiune, asupra căreia dispută istoricii și voră disputa încă multă timp, pentru că ne lipsesc date sigure din timpurile acelea.

Atâta este însă sigur, că în era principilor calvini, care a premersă imediat sfintei uniri, tote episcopii sufragane ale Mitropolitului din Alba-Iulia au încetat ori mai bine dicându au fost cassate, de cumva au existat, așa încât acel Mitropolit de facto a fost redus la rangul de simplu episcop, care își mai da și titlul de Mitropolit, mai întrebuinta „pecetea Mitropoliei“, însă acest titlu era un cuvint gol fără însemnătate reală, pe care principii calvini nici nu-l mai întrebuintă în actele sale publice, precum am vădit din diplomele citate mai sus.¹³⁾

Dar dacă Mitropolitul românesc ar fi rămas „episcop“ în adevăratul înțeles al cuvintului, totu ar mai fi fost ceva, însă el a devenit în era calvină, precum foarte bine se exprimă un erudit român: „un masculus pictus în mâna superintendentului calvin“.¹⁴⁾

Ținuturi întregi locuite de Români au fost subtrase de sub jurisdicțiunea episcopului românesc din Alba-Iulia și supuse superintendentului calvinesc, fără de a căru concesiune episcopul românesc nu putea face nimic în acele ținuturi.¹⁵⁾

Condițiunile puse episcopilor românesci cu ocaziunea denumirii lor în diferitele diplome ale principilor calvinesci sunt dovadă eclatantă despre pozițiunea miserabilă a episcopilor românesci din Belgrad înainte de sfinta unire. Pentru ca să putem fi mai

¹⁾ Veđi și I. M. Moldovan în Archivă pag. 743.

²⁾ I. M. Moldovan în Archivă pag. 794.

³⁾ Diploma lui G. Rákoczi la Mator ist. bis. a Rom. pag. 72.

¹⁾ La Cipariu Acte și fragmente pag. 89.

²⁾ Mator ist. bis. pag. 72 și urm.

³⁾ Archivă p. 618 și urm.

⁴⁾ Archivă pag. 611.

⁵⁾ Archivă pag. 609.

ușor controlați în aserțiunile noastre, ne provocăm numai la diploma lui Michailu Apafi din 1680. ¹⁾

Conform condițiunii a 11-a din această diplomă în sinodul românesc nu se putea decide nici o chestiune mai gravă fără de consensul și aprobarea superintendentului calvinesc.

După condițiunea a 12-a nici un protopop nu se putea denumi ori depune fără de consensul superintendentului.

După condițiunea a 13-a ori ce cauză judiciară mai momentosă trebuia să fie censurată și aprobată de superintendentele calvinesc.

În sensul condițiunii a 19-a episcopul românesc chiar și în convocarea și conducerea sinodului românesc (în indictione ac directione synodi generalis) trebuia să atrină dela superintendente, or după terminarea sinodului trebuia să se prezente în persoană împreună cu mai mulți protopopi în sinodul bisericii reformate, pentru ca aci să se revadă decisiunile aduse în sinodul românesc, și pentru ca în sinodul calvinesc episcopul românesc să-și câștige cunoștința mai mare despre „adeverata religie” (cea calvinescă) și despre procedura eclesiastică, și astfel să poată să luvețe și pe ai săi în lucrurile acestea (ut rerum religionis verae processuumque ecclesiasticorum majorem notitiam valeat, suosque deinde iisdem instituire addeat).

Drept are deci G. Barițiu, cându dice: „Archiepiscopia și Mitropolia Românilor din țările acestea a fostă cassată prin potestatea politică a principilor și a dietelor protestante celū puțin cu nouă decă de ani înainte de a pși Atanasie la unire cu biserica Romei”. . . . „Mitropolitul nu se mai bucura nici măcar de jurisdicțiunea unū superintendentū calvinescū, ci elū era numai vicariul calvinulū.” ²⁾

Astfel stându lucrul, ori cine pte judeca, că ce falsități afirmă dl Densușanū, cându ne vorbește pe basa autorității lui S. Klein despre aceea, că „cum despotar Iesușit pe episcopū nostri de titulu și de prerogativele de mitropolit; și cum suprimar vechiulū titulu de Mitropolie a Belgradului”.

Dar pentru Dumneșu! ce ar mai fi putut lua Iesușit dela unū „Vlădică”, care era numai „masculus pictus în mânilē superintendentulū calvinū”, „numai vicariul calvinulū”? Și de ce s'ar fi mai putut despoia o Mitropolie, „care a fostă cassată celū puțin cu nouă decă de ani înainte de a pși Atanasie la unire cu biserica Romei”, și pentru care titulu acela mare era mai mult o ironie, decât realitate?

Însă nu a fost de ajuns, că înainte de unire Vlădica Belgradului s'ajunsesse într-o stare atât de ticăloasă, câtu nu putea juca nici măcar o „rolă așa însemnată ca unū protopop de frunte în țările noastre”, ³⁾ ci el a trebuit să primescă și credința bisericii calvinesc, precum se vede totă din condițiunile diplomel citate și mai virtos din condițiunea a două, în virtutea căreia Vlădica a primit un catechismu foarte blăstemat în limba română, în care sfințele taine, cinstirea icônlor și a moștelor, posturile, slujbele bisericesci, călugăria și alte tôte se lapădă; *tôtă legea și tôte ceremoniile sfinte se numescă închinare de idoli, superstiții și lucruri de nimică.* ⁴⁾

Cu dreptă cuvintă dice deci dl I. M. Moldovanū, „că mitropolitul (înainte de unire) era prin diploma de întărire nu numai dependentu dela superintendentele reformatū, ci și unitu cu reformații”, și că „în seculul al 17-lea s'a dat un nexu, un felu de unire între biserica română din Transilvania și între cea calvină”. ⁵⁾

Este deci de compătimitu dl Densu-

șanū, cându cu mare emfasă dice în cercetarea sa istorică-critică (!) la pag. 23, că cu ocaziunea unirii din 1698 „legea saū religiunea rămase întrū tôte aceea-și inviolabilă și nealterată. Dreptulū canonicū acela-și nemo-dificatū. Independința bisericescū neatinsă. . . Biserica română de Alba-Lulia rămase întocmai ca mai înainte Biserica română auto-cefală.”

Dl Densușanū presupune, că înainte de unire mitropolitul nu atrina dela nimeni, și prin urmare biserica lui era autocefală, pe cându în realitate „elū se supunea împreună cu totū sinodulū său dictamenilorū superintendentulū calvinū” ¹⁾ și astfel nu numai avea de capă pe superintendentele calvinesc, ci-și perduse și capulū său propriū, umilindu-se în modulū celū mai rușinătorū, ce se pte închipui. Asemenea își închipuesce dl Densușanū, că biserica română înainte de unire era autonomă și independentă, pe cându ea în realitate se guverna, nu după legile sale proprii, (ceea ce constituie adeverata autonomie,) ci după legile dictate de calvini, dela cari atrina până și în chestiuni de administrațiune. Mai departe își închipuesce dl Densușanū, că unirea a găsit biserica română cu dreptulū său propriū orientală, pe cându în realitate mitropolitul și sinodulū său trebuia să mergă în sinodulū reformatū, ca să luvețe a tracta afacerile religiunii și procedura eclesiastică. În fine își închipuesce dl Densușanū, că înainte de unire religiunea orientală n'a fost de loc violată și alterată, pe cându în faptă nu numai a fost violată și alterată, ci și schimbată în esență, adevă în lucrurile de credință, și înlocuită în parte mare cu religiunea calvinescă, rămânendu întregi numai formele externe rituale din biserica orientală, cari încă se consideraū numai de superstiții.

Este deci absurdū a dice, că prin unire a rămasă tôte așa, precum a fost, căci dacă ar fi rămasă așa, nimeni nu ne-ar fi primit în sinulū bisericii catolice, ci ne-am fi calvinit și pte magiarisatū cu totulū.

(Va urmă.)

Dionisiū și Sibilele.

Scene din timpurile Cesarilor de Miles Gerald Keon.

(Continuare.)

„Tu scii, înaltă domnă,” inceptu Cherias, „tu cunosci însuflețirea ostii pentru fiulū tău. Ostașii scii de întâmplarea scandalosă, și fiesce care se privește de interesatū. Ca un focu a pătrunsă scirea între ostași, și în Termopile nici nu grăescū despre altceva. — Cine va mai merge în viitorū, ca să se lupte cu barbarii, cându pe nevestele și surorile noastre nu le scimū sigure acasă? — așa se întrăba ostașii. — Cine va mai păzi pe Cesarulū, cându elū însu-și se face răpitorulū nostru în absența noastră? — Da, o parte a ostașilor s'a și postatū înaintea palatului lui Tiberiū și a cerutū eliberarea ficei Emilianilor. Li-s'a răspunsū, să nu se intereseze de lucruri, ce pe ei nu-i privescū. Atunci garda pretoriană i-a și alungatū. Acesta însă pe noi nu ne reține cătu-și de puținū, ca planulū nostru să-lū ducemū în deplinire.”

După o scurtă înțelegere s'au despărțitū, ca fiesce care să-și vadă de împlinirea misiunii sale.

XXXI

Pe cându mama îndura ore amare, și în sufletulū fiului ei se oglinda adese chipulū Estirei, — pe cându esaltatulū Tellus vërșea focu și însuflețire între gladiatorii și ostași. pe atunci Veleiū Paterculū încă și-a ieșitū din cunoscuta sa moderațiune.

Acestū bărbatū, pe care unū privitorū superficialū l'ar fi socotitū între curtenii nepăsătorii, și a căru elegantă și maniere

de multe ori le imita chiar și curtea, avea în sine ceva multū mai înaltū, mai spiritualū, care însă se perdea în traiulū lui celū comodū, și acestū ceva forte arare ori primia expresiune, dacă nu în vorbirile lui, celū puțin în scrieri. Despre caracterulū lui forte nobilū întrū adâncimea lui, dară la față închisū ne este dovadă acelū casu rarū, că deși Paterculū și îngrozitorulū Seianū erau prietini, frați așa dicendū, în analele faptelorū celorū negre ale lui Seianū și Tiberiū Paterculū nu se amintescă nici odată. Se vede dar, că între caracterele lorū era o deschilinire mare. De aci ne convingemū, că Paterculū avea despre onore și despre curățenia inimei idei nici decum comune pentru unū păgânū. Pe lângă aceea cu puterea sa de a se ridica preste intrigă, lingușiri și mi-cele certe ale curții ni-lū închipuimū ca pe unū omū simpaticū. De cându a veditū însă pe Agata mai întâi, simția, cum unū linū farmecū îi dă putere și ființa lui i-o umple cu voe și viață. Închisū însă, cum era, n'a descoperitū nimenui nici cu celū mai micū semnū cele ce se petreceau cu elū. În ziua după sosirea Aglaei în Roma îlū găsimū în tricliniulū casei sale ocupându-se cu unulū din opurile sale. Lucrulū mergea însă forte anevoe, căci gândulū lui se întorcea mereu la tinera prinsoneră, pentru care elū a făcutū deja mai multe încercări, ca să o mântuescă din ghiarele tigrului. Chiarū bine i-a venitū, cându sclavulū intrândū îi anunță visita medicului Charicles.

„Uită la savantulū,” dise Charicles, „ce chiarū și înaintea noastră a medicilor se ocupă în liniște! Tu ești vrednicū de invidia omenilorū, tribune! Petreci în tôte liniștea, cându orașulū întregū e cuprinsū de o agitare fără păreche! Nu scii, că la Tiberiū a fostū unū mare sfatū din pricina rescōlei de Ieri a ostașilor? Pentru că Tiberiū a răpitū o fată nobilă, pentru care chiarū Germanicū va apela la împăratulū?”

„Pe Marte! Mă puni în încremenire, medice!” Și Paterculū făcea o față surprinsă și ore cum (de indoelă. „Să fie adeveratū, că o tinera nobilă s'a răpitū?”

Charicles a străbătutū însă prin masca lui. „Fățarnicia îți șede rău, tribune,” îi dise cu căldură. „Pare că tu ai scii mai puținū decâtū mine! Și poți tu gândi și numai pe o clipă, că eū am venitū, să te tradezū? De totū altceva m'a adusū aci. Scii prea bine, că eū suntū în prietinie acum de multū cu familia aceea așa de aspru lovită. Eū am scăpatū de mōrte pe bravulū Paulū. Pentru altulū nu m'ași fi espusū unū conflictū cu Tiberiū și n'ași fi făcutū unū drumū așa de lungū. Acum e vorba de sora lui. Îți jurū pe totū, ce am mai sfintū, că m'am hotărțitū, să o otrăvescū mai bucurosū decâtū să o mai vedū suferindū.”

Paterculū era pătrunsū până în adânculū inimei, și totuși mai căuta să se ascundă. Elū se ridică și inceptu a măsura chilia tăcendū.

„Aici e Dionisiū, pe care-lū cunosci, și care viața și-a pus-o în jocū, ca să scape pe sora prietinului său, — aici suntū eū, care am mântuitū pe Paulū, și scii prea bine, cum stă lucrulū și cu tine, tribune, — și totū vrei să tănuesci simțimentele tale?”

„Dacă prin acesta v'am făcutū o nedreptate, apoi e mai mare a ta, că mi faci învinuirū,” dise tribunulū. „Precauțiunea e

¹⁾ Acte și fragm. pag. 60.

²⁾ Părți alese din ist. Transilvaniei v. I. pag. 210 și 211.

³⁾ I. M. Moldovanū Spicuire în ist. bis. a Rom. pag. 17.

⁴⁾ Maforū ist. bis. a Rom. pag. 72.

⁵⁾ Archivū pag. 795 și 796, unde chestiunea acestă este dezvoltată pe largū cu dovești puternice.

¹⁾ I. M. Moldovanū, Archivū pag. 794.

mai bună ca toate din lume, și o vorbă e de ajuns —

„Ca să sdrobesci fascele lictorilor, de sigur,“ îi răspunse Charicles. „Dar acestă casă e prea serioasă, e prea grozavă.“

„Vino, medice, vino, să judecăm cu sânge rece —“

„Acum ești cuminte,“ îi zise Elinul. „Înainte un medic arare ori pot rămâne toate ascunse, și dacă vrei o satisfacție, ascultă, că sermana ființă, pe care o cercetezi eu din porunca lui Tiberiu, acela sermană suflet, ce-ți umple inima de milă, repeșce de multe ori numele tău, ca și cum tu ai fi singurul ei mântuitoriu.“

„Bine,“ răspunse Patercul schimbându-și culoarea feței de mai multe ori. „Vrei să-ți descoperi fără încunjură, că eu iubesc pe pacienta ta, ce așa de multă se deschilinesce de femeile Romei, o iubesc așa, precum îmi iubesc viața. Dacă gândurile noastre se întilnesc, nu știu. Fiind însă că nu știe nimica despre întorcerea fratelui său, așa poate s'a întorsă cu gândul la mine. Și ce ar trebui să faci?“

„Las, că voi întocmi eu lucrul!“ răspunse Charicles. „Într'adevăr, tribune, te găsești într'o stare vrednică de compătimit.“

„Spune-mi, medice, cum se află ea?“

„Am găsit-o într'o stare, câtă să-i plângi de milă. Câtă a vădită pe Plancia, a leșinat. Când am deșteptat-o, mi-a cădută în grumazi, mi-a sărutat mâinile și a plâns și m'a conjurat, să o scap. Eu am făcut tot, ce mi-a fost posibil, ca să o mângăi. I-am promis, că o voi elibera, și când vor veni ei în Roma, nimica nu va rămâne necercată pentru ea. Sermana a ris și a plâns în aceeași răsuflare. Dionisiu zice, să o scap prin o tinctură, ce îi dă culoarea de om mort.“

Patercul scose un strigăt de durere.

„Dar și acesta va fi prea târziu!“

„Medice!“ strigă tribunul și rămase ca folemnit. „A poruncit monstrul, să o omore?“ zise el după o pauză.

„Nu știu, ce s'a hotărât anume, dar știu, că are să se răspundă ostașilor și gladiatorilor, — și mai cu samă ca să-și spele mâinile înaintea lui Germanic, — că nici o fecioră nu s'a răpiti, er celă ce mai nutrește înă îndoală, n'are decât să răscolască întregă casa Calpurnică.“

„A, deilor! Și unde vor să ducă pe Agata?“

„Acolo, unde să nu mai albă lipsă de medicinale mele,“ zise Charicles mișcându din umeri. „Tu știi pe Tiberiu.“

Romanul se înfioră. „Cine a fost în consiliu?“ întrebă el. „A fost și Seian?“

„Acosta nu o știu. Numai despre Lygdus știu, despre acela miserabil, care a decapitat pe un bărbat pentru o monetă de aur, pe o femeie pentru un scrupul și pe un băstă pentru un denar de argint.“

„Taci, pentru toți deii, taci, medice! Agata trebuie să se scape, și încă în acestă moment —“

„Așa zice și Dionisiu, — dar cum?“

Patercul după o scurtă meditare s'a așezat la masa de scris. Planul lui îi era gata.

Elă chemă pe un sclav cu numele Ergasil, sciitoriu de profesiune, de arta căruia însă până acum încă nu se folosise stăpânul lui. „Șezi aci,“ îi zise arătându-i un scaun și căutându o colă de pergamă fină aurită, „și scrie, ce-ți voi dicta.“

Apoi îi dictă următoarele:

„ . . . trimite salutările sale . . . “

Tu cunoști aci alăturatul inel de sigilat. Câtă ce-l vei vedea, Iea atata ostășime, câtă crești, că-ți va fi de lipsă, și mergi grabnică cătră . . . Acolo vei intra și vei lua cu forța pe . . . și o vei duce împreună cu acestă inel la . . . Rămă sănătoasă!“

Er punctele le umplu Patercul. Și după ce i-a spus, să-și alegă dintre caii din grajd, îi porunci, ca în aceeași zi să fie la o adresă anumită în Neapol.

Tribunul luă a doua colă și scris câteva șire unui prieten cu numele Hegio în Neapol. Îl rugă în scrisore, ca să primescă calul de dar, er în schimb să mijlocască sclavului său Ergasil un serviciu pe o nae, ce ar merge spre Africa, er până atunci să-l țină în casa sa. Apoi închise scrisorea sigilându-o cu inelul său propriu.

În scrisorea cea dintăi a completat Patercul imitându scrisorea sclavului: „Cesarul August . . . prefectului Seian . . . casa Calpurnică . . . tinera Agata . . . tribunul militar Paul.“

După ce a sigilat scrisorea cu sigilul împăresc, a adresat-o: „Generalului pretorianilor Seian.“ Er intrându din noii în odaie, a dictat sclavului adresa celelalte scrisori „Velei Patercul Questorului Hegio“, ca sclavul să credă, că acesta e epistola, ce ascrio el. Apoi i-a demandat, ca îndată să pornească cu ea la Neapol. (Va urma.)

Editor și redactor răspunător:

Dr. Victor Szmigelski.

(49) 1—1

Anunț de licitațiune.

Prin acesta se aduce la cunoștința On. Publică, că locul constătoriu din aratori și fnaț ală fondului basilitan de pe otarul Ciufudului numit „Slatina de sus“ și cel de pe otarul comunei Tîr numit „Tîrnava sēcă, Fiscău, și Slatina de jos“ în 14 Decembre st. n. a. c. la 2 ore postmeridiane se vor esarenda separată prin licitațiune publică în cancelaria Domnului advocat Dr. Iacob Brădușan, unde condițiunile de licitațiune fiind depuse se pot vedea.

Blași în 7 Decembre 1893.

Administrațiunea fondului basilitan.

JOSIFU GAVORA (3) 23—26

distins cu medalia expositiională cea mare pentru lucr escelent și gust bun la exosițiunea regnicolară din Budapesta în a. 1885.

Budapesta, IV. strada Vapului Nr. 17

Recomandă cu prețuri de cele mai convenabile și în esecutare câtă se poate mai frumoasă obiecte de lipsă

pentru ajustarea bisericelor, și anume:

Felone preotesce și stichare diaconesci

Flamure pentru biserică și reuniuni.

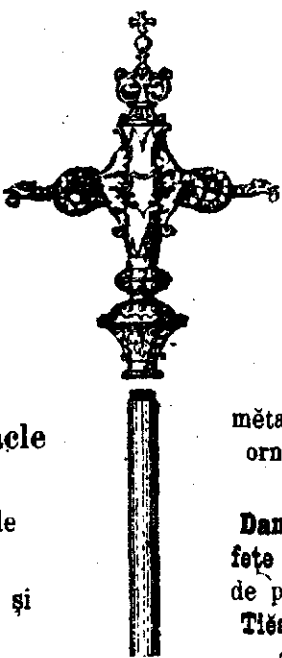
Flamure pentru reuniuni de pompieri, de scolari, reuniuni bisericesci, reuniuni industriale, de cântări și de pompe funebre.

Candelabre, racle

și potire,

luminarie de parate

și de altariu, și oandele.

Primesc și efetuiesc ieftin repararea vestimentelor bisericesci, intrargintarea și intraurirea de potire, racle, candelă și luminarie de altariu.

Mare asortiment de brodară de aur, de argint și de mētasă, precum și de ornaturi bisericesci brodate

Dantele bisericesci, fețe de altariu, ornel de parate și de scōlă. Tlēsēturi bisericesci, damasturi etc.

Acurătatea mea o pot dovedi cu snte de epistole recunoscătoare.

Carturi de prețuri și prețianare de spese trimiță la cerere franco.

Cu deosebită stimă cutez a încunoscință pre

Veneratul Cleru greco-catolicu,

că precum și până acum iaș asupra-mi gatierea de iconostase, amvone, altare

și alte obiecte de ale instruirei interne a bisericelor, în ce privesce lucrul de mēsari și de sculptori, de colorare respective de marmorisare și de provedere cu icone sante, dimpreună cu aședarea acelor obiecte în fața locului, precum și renovarea de iconostase cu prețurile cele mai ieftine.

Cu prolecte colorate servesc cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericile greco-catolice au câștigat recunoscere deosebită, și toate mă îndreptătesc la sperarea, că Veneratul Cleru mă va împărtași ocașional-minte de prețuită-i încredere. Silința mea se va îndreptă totu-deauna într'acolo, că și de aci înainte se merită renumele cel bun, care mi-lam câștigat până acum.

Prin tariful de zone dispărându departările, prin acesta capacitatea de concuringă mi-sa mărită.

Rogându-mă pentru prețuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă

Carol Müller,

auritor și fabric. de recuis. biseric.

(6) 42—52